

Komentar in karta: 1/52

SLA V049 ‘pljuča’

Karmen Kenda-Jež

1. Gradivo

Za pomen ‘parni organ v prsnih votlinah, ki omogoča dihanje’, knj. *pljúča* (*ū*), povsod prevladuje leksem *pljuča*, z izjemo zahodnega roba, kjer je prišlo do prevzema besed iz italijanskih oz. furlanskih govorov – *polmoni/polmonovi* v rezijanščini in terščini ter *koradela/koradelo* v istrskih govorih. V severnopohorsko-remšniškem narečju dvakrat nastopa besedna zveza *beli drob*, v rezijanski točki T059 pa je ohranjena zveza *te bele jetre*.

Pri poimenovanjih notranjih organov v gradivu za SLA zaradi odsotnosti pomenskih razlag ni mogoče vedno z gotovostjo trditi, da so zapisovalci beležili samo imena za človeške, ne pa tudi za živalske organe, brez ponovnega anketiranja pa jih tudi ni mogoče brez zadržka izločiti (prim. npr. slovarsko gradivo v Jakomin 1995: *kora ’djelo* ‘svinjska pljuča’: *pol’muene* ‘človeška pljuča’, in drugi leksem v T118). Leksem *pljuče* ima v T002 oznako zastarelo.

2. Morfološka analiza

pljuča < **p̄lu*́-*a* ‘pljuča’ (*́* → *k* v T070–T073, T076, T095, T161, T164, T166; // → *j* v T388, T391, T397, T399, T404 (prim. Ramovš 1924: 174))

pljuče < **p̄lu*//*́*-*ɛ* (*́* → *k* v T069, T158, T160, T161, T163; // → *j* v T365 (prim. Ramovš 1924: 174); // → *p* v T353 (prim. Ramovš 1924: 187))

pljuči < **p̄lu*́-*i*

pljučo < **p̄lu*́-*o* (*́* → *k* v T089–T090)

(ta) beli drob < (**t*-*v*) *bēl*-*v*-*j*-*b* *drob*-*v* ← (**t*-*v* ‘ta’) + **bēl*-*v* ‘bel’ + **drob*-*v* ‘majhni, drobni telesni organi’

te bele jetra < **t*-*ɛ* *bēl*-*ɛ* *jētr*-*a* ‘jetra’ ← **t*-*v* ‘ta’ + **bēl*-*v* ‘bel’ + **jētr*-*a* ‘jetra’

lungen < **(lungen)*-*θ* ← nem. *Lungen* ‘pljuča’

polmoni < **(polmon)*-*i* ← trž. it. *polmon*, furl. *polmon* ‘pljuča’, it. *polmone* ‘pljuča’

polmonovi < **(polmon)*-*ov*-*i*

koradela < **(koradel)*-*a* ← trž. it. *coradela* ‘drobovje, drobovina’, furl. *coradele* ‘živalska drobovina, zlasti pljuča’

koradelo < **(koradel)*-*o* ← trž. it. *coradela* ‘drobovje, drobovina’, furl. *coradele* ‘živalska drobovina, zlasti pljuča’

3. Posebnosti kartiranja

Kot enkratnici sta kartirana leksem *lungen* v T002 in besedna zveza *te bele jetra* v T059.

Kot enkratnica s *koradel-* je kartiran leksem *koradelo* v T118.

Kot tretji odgovor je z znakom za komentar kartiran leksem *pljuča* v T049.

4. Uporabljena dodatna literatura

Faggin 1985; Furlan 1998; Jakomin 1995; Siatkowski 2009

5. Primerjaj

SLA: V047 ‘jetra’ (1/51); OLA: 1638, 1639; ALE: 178; SDLA-SI: /; ALI: 214;
ASLEF: 1304; HJA: /